Propolisz és nyárfarügykivonat (Néhány gondolat az alternatív medicináról)

A *hivatalos* (konvencionális, tudományosan megalapozott, ortodox) orvoslással szemben szokás számon tartani a *tradicionális* (nem konvencionális, kiegészítő, alternatív) gyógyászatot, elterjedt nevén a *természetgyógyászatot.* Egyre általánosabb a nézet, hogy a kétféle gyógyászat szembeállítása és éles elválasztása *helytelen.* A mai, elfogadott, „hivatalos" orvoslás a természetgyógyászatból nőtt ki, hatékony, bevált eszközeit, eljárásait ma is alkalmazza. Kapcsolatukból haladás származhat: ha valamely „paramedicinális" anyag vagy módszer kiállja a ma megkívánható, racionális hatékonyságpróbát, a jövő hivatalos orvoslásának részévé válik. Fontos, hogy a *valódi értékek,* melyek a természetes gyógymódokban vannak, ne vesszenek el, de legalább annyira fontos, hogy a hivatalosan elismert, tanított és alkalmazott orvoslás, mint egészségügyünk döntő jelentőségű funkciója a múlt, olykor több évszázados sallangjaitól megszabaduljon és azoktól mentes maradjon. A konvencionális, megalapozott („evidence-based") orvoslás gyakorlóinak és a természetes gyógymódokkal lelkesen és tisztességesen foglalkozó természetgyógyászoknak *közös érdeke,* hogy kirajzolódjanak a határvonalak a még bizonytalan, de potenciálisan hatékony eszközök és eljárások, s az egyértelmű kuruzslásnak, sarlatánságnak minősíthető, az emberek, s köztük a betegek bizalmával visszaélő tisztességtelen törekvések között.

Az *O. H.* jelen számának olvasói bizonyára érdeklődéssel – a címe láttán többen akár némi gyanakvással is – fogadják *Síró és mtsai* tanulmányát a fémelemekkel dúsított propolisz és a nyárfarügykivonat klinikai alkalmazásáról reumatológiai kórképekben. A gyulladást, a fájdalmat és a mozgáskorlátozottságot csökkentő hatást igyekeznek mérni egyszerű, de komplex módon. Igazoltnak találták a vizsgált szerek kedvező hatását a kérdéses állapotokban. A szerzők egy jogos igényt elégítettek ki: a meglehetősen széles körben használt propolisz (kereskedelmi gyógytermék a Propur) hatásáról a hazai irodalomban a korábbiaknál tárgyilagosabb vizsgálatok alapján mondanak véleményt. Egyre több hasonló jellegű dolgozatnak adnak helyt a szaklapok, köztük a legjobb nemzetközi „ortodox" folyóiratok is.

Világszerte igen nagy a *herbális medicina,* a fitoterápia híveinek száma. Európában nagyobb a kínálat és a kereslet, mint az Egyesült Államokban, de országonként számottevő a különbség. Néhány adat egy európai áttekintésből: közel másfél milliárd font értékű növényi eredetű gyógyterméket vásároltak 1991-ben Európa országaiban, szemben a homeopátiás szerek 600 millió fontos tételével; Németországban 1989-ben a teljes gyógyszergyógytermékpiac 10%-át a herbáliák tették ki; az orvosok egyes országokban több homeopátiás szert írnak fel, mint növényi gyógyterméket: Franciaországban – ott van a világ legnagyobb homeopátiás piaca – a gyógytermékek nagyobb részét receptre szolgáltatják ki (többkevesebb biztosítással); s a fogyasztás egyre nő (1).

A *nálunk kapható gyógytermékek* többsége növényi eredetű. Köztük vannak olyan jól ismertek, mint a ricinus, a kamilla, a szenna, a borsmenta kivonata. A propoliszt ugyan a méhek „gyártják", de anyaga növényi, összetétele, hatása többnyire tisztázott, széles körű alkalmazása, mint enyhe gyógymód, elfogadott. Más kérdés, s erre adhatnak választ jól tervezett klinikai tanulmányok, hogy például a propolisz gyulladáscsökkentő hatása, s annak gyakorlati felhasználása nyújt-e előnyt az egyéb, ún. *nem szteroid gyulladáscsökkentő* szerekkel (gyógyszerekkel) szemben.

Van, sőt világszerte nő az igény a nem konvencionális vagy *kiegészítő* (talán ezek a legmegfelelőbb elnevezések) *medicina* szolgáltatásai iránt. Egy elterjedt osztályozás szerint ennek a holisztikusnak és természetesnek is nevezett gyógyellátásnak négy nagy területe van: 1 *Komplett rendszerek:* homeopátia, akupunktúra, manipulációk (osteopathia és kiropraktika), herbális medicina vagy fitoterápia. 2. *Diagnosztikai eljárások:* iridológia (íriszdiagnosztika), kinezológia, hajanalízis, aura-diagnosztika. 3. *Terápiás módszerek:* masszázs, balneoterápia, shiatsu (ujjnyomásos pontmasszázs), reflexológia. 4. *Önkezelési eljárások:* meditáció, yoga, relaxáció, dietétika. Gyors tájékozódásra ajánlható *Pietroni munkája* (2).

Valószínű, hogy a magunk vagy éppen az O. H. olvasói számára a kínálatok közül éppen a *herbális medicina,* tehát a fitoterápia eszközei és ajánlatai a legkevésbé vitathatóak, tehát a leginkább elfogadhatóak. A nagy (komplett) szisztémák közül Európában (3) és az Egyesült Államokban (4) igen nagy a *manipulációs eljárások* (osteopathia és kiropraktika) kínálata és felhasználása, szakértők kezében meggyőző eredménnyel. (Közel állhat az ideális kiegészítő terápia megjelöléshez arra alkalmas esetekben.) Az *akupunktúra* hazai megítélése nehéz, funkcionális panaszok, fájdalom befolyásolására megfelelő kivitelezés esetén – szakember kezében – hasznos eljárás lehet. A legkevesebb hitele mára a *homeopátiának* maradt, *Hahnemann doktrínái* („similia similibus"), tehát hasonlót hasonlóval gyógyítani, a hígítás elve, azaz minél kisebb egy szer dózisa, annál biztosabb a hatása, s végül, hogy valamennyi idült betegség okozója, a „psora" vagy

„itch" (rüh vagy rüh okozta viszketés) elfogadhatatlanok még tisztítottabb, mai fogalmazásban is; kevesen tagadják ma már, legalábbis a szakemberek között, hogy a homeopátia orvostörténelmi kuriózum. Hogy mégis nagy a keletje ennek az eljárásnak világszerte, elgondolkodtató paradoxon. Talán azért, mert *ártalmatlan?* Legtöbbször valóban az, de csak akkor, ha nem egy szükséges és hatékony kezelést váltanak ki vele. *Olcsó?* Biztosan nem az. Tízmilliárd dollárjába kerül a „kiegészítő" terápia az amerikaiaknak (részben a biztosítókon keresztül) évenként (4). 105 tanulmányból 81 pozitívan értékelte a homeopátiát, köztük a legtöbb a szigetországból (Angliából) való. Onnan, ahol hivatalos alternatív klinikák működnek és a királyi család s az elit elkötelezettsége közismert. Nem véletlen, hogy az idézett nagy európai értékelő tanulmány is az angol orvosi hetilapban olvasható (5).

Ha röviden *kategorizálni* kívánjuk a nem konvencionális eljárások, illetve gyógymódok sorát, három osztályban gondolkodhatunk, a végleges besorolás konstruktív vita tárgyát képezheti.

Elfogadott a fitoterápia, a manipulációs eljárások, az akupunktúra (bizonyos fenntartással), a masszázs, a balneoterápia, a dietétika, általában az életmód-szabályozás és a mozgásterápia.

Megengedett kategóriába tartozhatnak a forgalomban lévő, vitamint, esetenként ritka fémeket, elemeket tartalmazó készítmények. Ezeknek a hatása korántsem bizonyított, feltehetően és remélhetően nem károsak, bizonyos igényeket elégítenek ki, főleg a bevezetésüket megelőző és kísérő kampány következtében. Közismert, hogy egy-egy ún. gyógytermék előállítása és forgalmazása igen nagy üzleti vállalkozás, a profit sok hiszékeny ember és beteg „önkéntes" adója.

Elfogadhatatlan vagy egyelőre kérdéses az alternatív eljárások és szerek harmadik csoportja. Ezek valamely szervezett tanulmány, máskor – ennek hiányában – az idő próbáját nem állták ki, hasznuk, hatékonyságuk nem (vagy eddig nem) volt bizonyítható. Sokan ide sorolják a homeopátiát, az iridológiát, a bioenergiával való manipulációt, a talp reflexzóna-masszázst, jónéhány ismert vagy bizonytalan összetételű, hatékony alkotórészt nem tartalmazó készítményt, legyenek azok kivonatok, folyadékok, vakcinák. Az ide tartozó anyagokkal küszködik a NIH' s OAM (a National Institue of Health nagynevű intézmény 1992-ben felállított hivatala, az Office of Alternative Medicine): dollármilliókat kellett (!) hogy költsenek például a cápaporc, a méhpollen és az ún. antineoplastonok hatékonyságának a bizonyítására, reménytelenül. A hivatal elnöke inkább lemond, minthogy utasításra végeztessen „kutatást" (6).

Aligha kétséges, hogy a jövő *hatékonyabb, eredményesebb* és nem utolsósorban *olcsóbb egészségügyi ellátása* a bizonyított, esetenként a kipróbált, tehát az *„evidence-based" medicina.* Eszközei egyaránt származhatnak ortodox és tradicionális forrásból. Amíg a mai hivatalos (konvencionális) orvoslás számára fehér foltok és a betegeknek kielégítetlen igényei vannak és lesznek, amíg az emberközpontú (holisztikus) orvoslás maradéktalanul meg nem valósul, amíg a ma tanított és gyakorolt (tudományosnak hitt és vallott) orvoslásnak egyáltalán van alternatívája, addig a betegeknek a tradicionális, sokszor szelídebb eljárások és szerek felé fordulása és vonzódása érthető. Orvosi feladat hozzáférhetővé tenni mindazon eljárásokat és szereket, melyek a betegek ellátásának ügyét jól szolgálják. *Síró és mtsai* dolgozata főleg ebből a szempontból tanulságos. Az orvosi és a természetgyógyászi ténykedésnek koordináltnak kell lennie.

Az alternatív medicina vázolt térhódítása ellenére vagy éppen azzal összefüggésben világszerte harcolnak a „quackery", a kuruzslás ellen. Főleg az orvosok és a felkészült egészségügyiek el nem hanyagolható feladata ez. Könnyű belátni, hogy a szaksajtó szerepe mennyire fontos.

IRODALOM: 1. *Fisher, P., Ward, A.:* Complementary medicine in Europe. Br. med. J., 1994, *309,* 107–111. – 2. *Pietroni, P. C.:* Beyond the boundaries: relationship between general practice and complementary medicine. Br. med. J., 1992, *305,* 564–566. – 3. *Meade, T. W., Dyer, S., Browner, W. és mtsai:* Randomised comparison of chiropractic and hospital outpatient management for low back pain: results from extended follow up. Br. Med. J., 1995, *311,* 349–351. – 4. *Eisenberg, D. M., Kessler, R. C., Foster, C. és mtsai:* Unconventional medicine in the United States (Prevalence, costs and pattern of use). New Engl. J. Med., 1993, *328,* 246–252. – 5. *Kleijnen, J., Knipschild, P., Ter Riet, G.:* Clinical trials of homeopathy. Br. med. J., 1991, *302,* 316–323. – 6. *Marshall, E.:* The politics of alternative medicine. Science, 1994, *265,* 2000–2002.

(R. K.)

ANISICS ZSOLT
bőrdíszműves
1067 Budapest VI., Teréz krt. 21.
Telefon: 153-1875

Megrendelés esetén
utánvéttel szállítunk bármilyen színű,
valódi bőrből készült

többrekeszes recepttartót,
kétfelé nyíló ampullatartót,
44x23x20 cm-es
és 40x23x20 cm-es méretű
orvosi táskát

Klapnis:
import bőrből
készült,
20 000 Ft–
22 000 Ft-ig,
két méretben

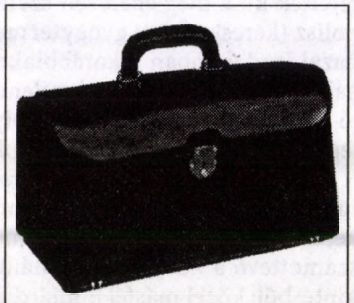

Keretes, import bőrből készült:
20 000–22 000 Ft-ig, két méretben